

Державна служба статистики України

ЗАТВЕРДЖЕНО

**Наказ Державної служби
статистики**

04 грудня 2023 року № 321

**МЕТОДИКА
РОЗРАХУНКУ ПОКАЗНИКА СТРУКТУРНОЇ СТАТИСТИКИ
"ДОДАНА ВАРТІСТЬ ЗА ВИТРАТАМИ ВИРОБНИЦТВА"**

Київ – 2023

Державна служба статистики України

Відповідальний за підготовку – директор департаменту структурної статистики апарату Держстату Маргарита Кузнєцова.

Методика розрахунку показника структурної статистики "додана вартість за витратами виробництва" (далі – Методика) містить опис джерел інформації, основних підходів і методів, які використовуються при проведенні розрахунку зазначеного показника по підприємствах і узагальненні отриманих даних.

Методика є складовою частиною методологічного забезпечення проведення державного статистичного спостереження "Структурні зміни в економіці України та її регіонів".

Методика призначена для використання працівниками органів державної статистики, а також може бути корисна для інших заінтересованих користувачів.

Методику підготували фахівці департаменту структурної статистики апарату Держстату.

Методика схвалена Комісією з питань удосконалення методології та звітної документації Держстату (протокол від 17 листопада 2023 року № КПУМ/26-23).

Держстат
вул. Шота Руставелі, 3, Київ, 01601
<http://www.ukrstat.gov.ua>
телефон: (044) 287-24-22
адреса електронної пошти: office@ukrstat.gov.ua

Зміст

	Стор.
Скорочення та умовні позначення	4
I. Вступ.....	5
II. Джерела інформації для проведення розрахунків показника.....	5
III. Порядок розрахунку показника.....	6
IV. Агрегація результатів розрахунку показника	8
Додатки:	
Додаток 1. Опис вхідної інформації за формами державного статистичного спостереження № 1-підприємництво (річна), № 2-підприємництво (річна) "Структурне обстеження підприємства" для розрахунку показника "додана вартість за витратами виробництва"	9
Додаток 2. Приклад розрахунку показника "додана вартість за витратами виробництва"	12
Список використаних джерел.....	13

Скорочення та умовні позначення

ДСС	– державне статистичне спостереження;
ЄС	– Європейський Союз;
КВЕД	– Класифікація видів економічної діяльності;
ПДВ	– податок на додану вартість;

I. Вступ

1. У Методиці описано спосіб і послідовність розрахунку показника ДСС "Структурні зміни в економіці України та її регіонів" – "додана вартість за витратами виробництва" (value added, код 250401), передбаченого Регламентом (ЄС) 2019/2152 Європейського Парламенту та Ради від 27 листопада 2019 року про європейську статистику підприємств (далі – Регламент ЄС 2019/2152) [12] та Регламентом Комісії (ЄС) 2020/1197 від 30 липня 2020 року, що впроваджує Регламент ЄС 2019/2152 (далі – Регламент ЄС 2020/1197) [13].

2. Методика містить перелік джерел інформації, необхідних для проведення розрахунку показника "додана вартість за витратами виробництва", а також опис основних методів, які використовуються при його розрахунку й узагальненні.

3. За цією Методикою показник "додана вартість за витратами виробництва" розраховується по підприємствах, які за основним видом економічної діяльності належать до секцій А–J; розділів 64 (крім банків) та 66 секції K; секцій L–N, P–R; розділів 95, 96 секції S відповідно до КВЕД.

Застосування Методики для здійснення розрахунків по підприємствах, які за основним видом економічної діяльності належать до секції А "Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство" за КВЕД, є національною особливістю та не передбачено Регламентом ЄС 2020/1197 [13].

4. Порядок розрахунку показника "додана вартість за витратами виробництва" по окремих типах фінансових установ, на які не поширюється ця Методика, описано в нижченаведених документах:

по страхових компаніях (класи 65.11, 65.12, 65.20 за КВЕД) – у Методиці розрахунку показників структурної статистики по страхових компаніях [8];

по кредитних установах (класи 64.11, 64.19 (підприємства, які мають у назві слово "банк") за КВЕД) – у Методиці розрахунку показників структурної статистики по кредитних установах [9].

5. Розрахунок показника "додана вартість за витратами виробництва" по фізичних особах-підприємцях, які відповідно до Постанови Ради (ЄЕС) від 15.03.1993 № 696/93 "Про статистичні одиниці спостереження та аналізу виробничої системи Європейської спільноти" [14] належать до статистичної одиниці "підприємство", описано в Методиці розрахунку показників структурної статистики з урахуванням діяльності фізичних осіб-підприємців [10].

II. Джерела інформації для проведення розрахунків показника

Джерелами інформації для розрахунку показника "додана вартість за витратами виробництва" є:

інформація ДСС "Структурні зміни в економіці України та її регіонів" (первинні дані) за формами № 1-підприємництво (річна) "Структурне обстеження підприємства" (далі – форма № 1-підприємництво (річна)) та № 2-підприємництво (річна) "Структурне обстеження підприємства" (далі – форма № 2-підприємництво (річна)), опис якої наведено в додатку 1 до Методики;

інформація ДСС "Активи, власний капітал, зобов'язання та фінансові результати підприємств" за формами фінансової звітності № 1 "Баланс (Звіт про фінансовий стан)", № 1-м, № 1-мс "Баланс", № 2 "Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)", № 2-м, № 2-мс "Звіт про фінансові результати", яка використовується для здійснення розрахунків (імпутації) даних відповідно до Методики формування вибіркової сукупності одиниць державного статистичного спостереження "Структурні зміни в економіці України та її регіонів" та поширення результатів вибіркового спостереження на генеральну сукупність [7].

III. Порядок розрахунку показника

1. Відповідно до Регламенту ЄС 2020/1197 [12] показник "додана вартість за витратами виробництва" характеризує чистий операційний дохід, скоригований на амортизацію та витрати на персонал за звітний рік, і розраховується за такою формулою:

$$ДВ = Об + С + КВ \pm \Delta З - КТП, \quad (3.1)$$

де $ДВ$ – додана вартість за витратами виробництва підприємства;

$Об$ – дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) без ПДВ і акцизного податку;

$С$ – субсидії та дотації на виробництво;

$КВ$ – вартість продукції (робіт, послуг) власного виробництва для внутрішніх потреб підприємства з метою інвестування свого підприємства;

$\Delta З$ – зміна запасів товарів (change in stock of goods, код 240201), що розраховують за такою формулою:

$$\Delta З = \pm \Delta ЗГП \pm \Delta ЗНВ \pm \Delta ЗТП \pm \Delta ВЗ, \quad (3.2)$$

де $\Delta ЗГП$ – зміна запасів готової продукції;

$\Delta ЗНВ$ – зміна запасів незавершеного виробництва;

$\Delta ЗТП$ – зміна запасів товарів для перепродажу (без ПДВ);

$\Delta ВЗ$ – зміна виробничих запасів;

$КТП$ – загальна вартість куплених товарів та послуг (total purchases of goods and services, 240101), що розраховують за такою формулою:

$$КТП = МВ \pm \Delta ВЗ + ВТП, \quad (3.3)$$

де MB – матеріальні витрати та витрати на оплату послуг, використані у виробництві продукції (товарів, послуг) (без ПДВ);

$ВТП$ – вартість товарів та послуг, придбаних у звітному році для перепродажу (без ПДВ).

2. Щодо підприємств, які включені до сукупності одиниць, що вивчається на суцільній основі за формою № 1-підприємництво (річна), показник розраховують по кожному підприємству відповідно до його основного виду економічної діяльності за такою формулою:

$$\begin{aligned} ДВ_i &= Об_i + C_i + KB_i + (ЗГП_{1i} - ЗГП_{0i}) + (ЗНВ_{1i} - ЗНВ_{0i}) + \\ &+ (ЗТП_{1i} - ЗТП_{0i}) + (ВЗ_{1i} - ВЗ_{0i}) - (MB_i + (ВЗ_{1i} - ВЗ_{0i}) + ВТП_i) \\ &\text{або} \\ ДВ_i &= Об_i + C_i + KB_i + (ЗГП_{1i} - ЗГП_{0i}) + (ЗНВ_{1i} - ЗНВ_{0i}) + \\ &+ (ЗТП_{1i} - ЗТП_{0i}) - MB_i - ВТП_i, \end{aligned} \quad (3.4)$$

де $ЗГП_1$ – запаси готової продукції на кінець звітного року;

$ЗГП_0$ – запаси готової продукції на початок звітного року;

$ЗНВ_1$ – запаси незавершеного виробництва на кінець звітного року;

$ЗНВ_0$ – запаси незавершеного виробництва на початок звітного року;

$ЗТП_1$ – запаси товарів та послуг для перепродажу (без ПДВ) на кінець звітного року;

$ЗТП_0$ – запаси товарів та послуг для перепродажу (без ПДВ) на початок звітного року;

$ВЗ_1$ – виробничі запаси на кінець звітного року;

$ВЗ_0$ – виробничі запаси на початок звітного року;

i – одиниця сукупності, $i = (1, \dots, y)$;

y – кількість підприємств.

3. Щодо підприємств, які включені до сукупності одиниць, що вивчається на вибірковій основі, показник розраховують по кожному підприємству за формулою (3.4) незалежно від того, уключене підприємство до вибіркової сукупності за формою № 2-підприємництво (річна) чи ні. Опис розрахунку складових показника "додана вартість за витратами виробництва" по підприємствах, які не включені до вибіркової сукупності одиниць, наведено в Методиці формування вибіркової сукупності одиниць державного статистичного спостереження "Структурні зміни в економіці України та її регіонів" та поширення результатів вибіркового спостереження на генеральну сукупність [7].

4. По підприємствах із середньою кількістю працівників від 0 до 4 осіб показник обчислюють по кожному підприємству на підставі імпутованих даних за складовими показника "додана вартість за витратами виробництва", опис розрахунку яких наведено в Методиці формування вибіркової сукупності

одиниць державного статистичного спостереження "Структурні зміни в економіці України та її регіонів" та поширення результатів вибіркового спостереження на генеральну сукупність [7], за такою формулою:

$$\begin{aligned}
 DB_i &= Ob_i + KB_i + (ЗПП_{li} - ЗПП_{oi}) + (ЗНВ_{li} - ЗНВ_{oi}) + \\
 &+ (ЗТП_{li} - ЗТП_{oi}) + (ВЗ_{li} - ВЗ_{oi}) - (MB_i + (ВЗ_{li} - ВЗ_{oi}) + ВТП_i) \\
 &\text{або} \\
 DB_i &= Ob_i + KB_i + (ЗПП_{li} - ЗПП_{oi}) + (ЗНВ_{li} - ЗНВ_{oi}) + \\
 &+ (ЗТП_{li} - ЗТП_{oi}) - MB_i - ВТП_i,
 \end{aligned}
 \tag{3.5}$$

Приклад розрахунку показника "додана вартість за витратами виробництва" наведено в додатку 2 до Методики.

5. У випадку від'ємного значення розрахованого показника "додана вартість за витратами виробництва" проставляється значення "нуль" по підприємствах, для яких реалізується процедура імпутації відповідно до Методики формування вибіркової сукупності одиниць державного статистичного спостереження "Структурні зміни в економіці України та її регіонів" та поширення результатів вибіркового спостереження на генеральну сукупність [7]. Аналогічна процедура застосовується у разі отримання від'ємного значення показника "обсяг виробленої продукції (товарів, послуг)", обчисленого відповідно до Методики розрахунку показника структурної статистики "обсяг виробленої продукції (товарів, послуг)" [11].

IV. Агрегація результатів розрахунку показника

Показник "додана вартість за витратами виробництва" розраховується й узагальнюється на державному рівні.

Показник по підприємствах (крім кредитних установ та страхових компаній, що відносяться до класів 64.11, 64.19 (підприємства, які мають у назві слово "банк"), 65.11, 65.12, 65.20 за КВЕД) формується шляхом арифметичного підсумовування даних по підприємствах, які обстежуються на суцільній основі, та по підприємствах, які включені до основи вибірки.

З метою оцінки точності (надійності) статистичної інформації за розрахунковим показником "додана вартість за витратами виробництва" виконують контролі, передбачені в Методиці перевірки якості взаємопов'язаних показників структурної статистики [6].

Директор департаменту структурної
статистики апарату Держстату

Маргарита КУЗНЄЦОВА

Додаток 1
до Методики
(розділ II)

**Опис вхідної інформації за формами державного статистичного
спостереження № 1-підприємництво (річна), № 2-підприємництво (річна)
"Структурне обстеження підприємства" для розрахунку показника
"додана вартість за витратами виробництва"**

№ з/п	Назва показника	Умовне позначення	Номер рядка/графи відповідного джерела даних
1	2	3	4
Форма ДСС № 1-підприємництво (річна)			
1.	Дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) без ПДВ та акцизного податку	<i>Об</i>	розділ 3, рядок 300, графа 2
2.	Вартість продукції (робіт, послуг) власного виробництва для внутрішніх потреб підприємства з метою інвестування свого підприємства	<i>КВ</i>	розділ 3, рядок 300, графа 4
3.	Запаси незавершеного виробництва на початок звітнього року	<i>ЗНВ₀</i>	розділ 3, рядок 300, графа 11
4.	Запаси незавершеного виробництва на кінець звітнього року	<i>ЗНВ₁</i>	розділ 3, рядок 300, графа 12
5.	Запаси готової продукції на початок звітнього року	<i>ЗГП₀</i>	розділ 3, рядок 300, графа 13
6.	Запаси готової продукції на кінець звітнього року	<i>ЗГП₁</i>	розділ 3, рядок 300, графа 14
7.	Запаси товарів та послуг для перепродажу (без ПДВ) на початок звітнього року	<i>ЗТП₀</i>	розділ 3, рядок 300, графа 15
8.	Запаси товарів та послуг для перепродажу (без ПДВ) на кінець звітнього року	<i>ЗТП₁</i>	розділ 3, рядок 300, графа 16
9.	Вартість товарів та послуг, придбаних у звітньому році для перепродажу (без ПДВ)	<i>ВТП</i>	розділ 3, рядок 300, графа 17
10.	Субсидії та дотації на виробництво за звітний рік	<i>С</i>	розділ 5, рядок 502, графа 1
11.	Матеріальні витрати та витрати на оплату послуг, використані у виробництві продукції (товарів, послуг) (без ПДВ)	<i>МВ</i>	розділ 3 рядок 300, графа 6

1	2	3	4
12.	Виробничі запаси (сировина, основні й допоміжні матеріали, комплектуючі вироби та інші матеріальні цінності, включаючи малоцінні та швидкозношувані предмети) без ПДВ на початок звітнього року	<i>BZ₀</i>	розділ 7, рядок 700, графа 1
13.	Виробничі запаси (сировина, основні й допоміжні матеріали, комплектуючі вироби та інші матеріальні цінності, включаючи малоцінні та швидкозношувані предмети) без ПДВ на кінець звітнього року	<i>BZ₁</i>	розділ 7, рядок 700, графа 2
Форма ДСС № 2-підприємництво (річна)			
1.	Дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) без ПДВ та акцизного податку	<i>Об</i>	розділ 4, рядок 400, графа 1
2.	Вартість продукції (робіт, послуг) власного виробництва для внутрішніх потреб підприємства з метою інвестування свого підприємства	<i>КВ</i>	розділ 4, рядок 403, графа 1
3.	Запаси незавершеного виробництва на початок звітнього року	<i>ЗНВ₀</i>	розділ 5, рядок 501, графа 1
4.	Запаси незавершеного виробництва на кінець звітнього року	<i>ЗНВ₁</i>	розділ 5, рядок 501, графа 2
5.	Запаси готової продукції на початок звітнього року	<i>ЗГП₀</i>	розділ 5, рядок 502, графа 1
6.	Запаси готової продукції на кінець звітнього року	<i>ЗГП₁</i>	розділ 5, рядок 502, графа 2
7.	Запаси товарів та послуг для перепродажу (без ПДВ) на початок звітнього року	<i>ЗТП₀</i>	розділ 5, рядок 503, графа 1
8.	Запаси товарів та послуг для перепродажу (без ПДВ) на кінець звітнього року	<i>ЗТП₁</i>	розділ 5, рядок 503, графа 2

Продовження додатка 1

1	2	3	4
9.	Вартість товарів і послуг, придбаних у звітному році для перепродажу (без ПДВ)	<i>ВТП</i>	розділ 4, рядок 415, графа 1
10.	Субсидії та дотації на виробництво за звітний рік	<i>С</i>	розділ 4, рядок 405, графа 1
11.	Матеріальні витрати та витрати на оплату послуг, використані у виробництві продукції (товарів, послуг) (без ПДВ)	<i>МВ</i>	розділ 4, рядок 406, графа 1
12.	Виробничі запаси (сировина, основні й допоміжні матеріали, комплектуючі вироби та інші матеріальні цінності, включаючи малоцінні та швидкозношувані предмети) без ПДВ на початок звітнього року	<i>ВЗ₀</i>	розділ 5, рядок 500, графа 1
13.	Виробничі запаси (сировина, основні й допоміжні матеріали, комплектуючі вироби та інші матеріальні цінності, включаючи малоцінні та швидкозношувані предмети) без ПДВ на кінець звітнього року	<i>ВЗ₁</i>	розділ 5, рядок 500, графа 2

Додаток 2
до Методики
(розділ III)

**Приклад розрахунку показника
"додана вартість за витратами виробництва"**

Розрахунок наведено на прикладі даних підприємства, яке звітувало за формою № 1-підприємництво (річна)/№ 2-підприємництво (річна).

№ з/п	Назва показника	Умовне позначення	Значення показника, тис.грн
1.	Дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) без ПДВ та акцизного податку	<i>Об</i>	495178,5
2.	Вартість продукції (робіт, послуг) власного виробництва для внутрішніх потреб підприємства з метою інвестування свого підприємства	<i>КВ</i>	×
3.	Запаси незавершеного виробництва на початок звітнього року	<i>ЗНВ₀</i>	6422,0
4.	Запаси незавершеного виробництва на кінець звітнього року	<i>ЗНВ₁</i>	4617,0
5.	Запаси готової продукції на початок звітнього року	<i>ЗГП₀</i>	7022,3
6.	Запаси готової продукції на кінець звітнього року	<i>ЗГП₁</i>	10582,0
7.	Запаси товарів та послуг для перепродажу (без ПДВ) на початок звітнього року	<i>ЗТП₀</i>	90576,0
8.	Запаси товарів та послуг для перепродажу (без ПДВ) на кінець звітнього року	<i>ЗТП₁</i>	2620,0
9.	Вартість товарів та послуг, придбаних у звітньому році для перепродажу (без ПДВ)	<i>ВТП</i>	8606,8
10.	Субсидії та дотації на виробництво за звітний рік	<i>С</i>	70843,3
11.	Матеріальні витрати (уключаючи товари для забезпечення діяльності підприємства) та витрати на оплату послуг, використані у виробництві	<i>МВ</i>	258366,6

Додану вартість за витратами виробництва розраховано за формулою (3.4):

$$ДВ = 495178,5 + 70843,3 + 0 + (10582,0 - 7022,3) + (4617,0 - 6422,0) + (2620,0 - 90576,0) - 258366,6 - 8606,8 = 212847,1 \text{ (тис.грн).}$$

Список використаних джерел

1. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 року № 436-IV (зі змінами).

URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15>

2. Закон України "Про офіційну статистику" від 16 серпня 2022 року № 2524-IX.

URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2524-20#Text>

3. Національний класифікатор України. Класифікація видів економічної діяльності ДК 009:2010, затверджена наказом Держспоживстандарту України від 11 жовтня 2010 року № 457 (зі змінами).

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vb457609-10#Text>

4. Методологічні положення щодо забезпечення статистичної конфіденційності офіційної державної статистичної інформації, затверджені наказом Держстату від 30 грудня 2022 року № 434, зареєстровані в Міністерстві юстиції України 05 квітня 2023 року за № 573/39629.

URL: https://ukrstat.gov.ua/norm_doc/2022/434/434.zip

5. Методологічні положення державного статистичного спостереження "Структурні зміни в економіці України та її регіонів", затверджені наказом Держстату від 09 січня 2023 року № 8.

URL: https://ukrstat.gov.ua/norm_doc/2023/08/8.pdf

6. Методика перевірки якості взаємопов'язаних показників структурної статистики, затверджена наказом Держстату від 22 липня 2016 року № 126 (зі змінами).

URL: https://www.ukrstat.gov.ua/metod_polog/metod_doc/2016/126/126.pdf

7. Методика формування вибіркової сукупності одиниць державного статистичного спостереження "Структурні зміни в економіці України та її регіонів" та поширення результатів вибіркового спостереження на генеральну сукупність, затверджена наказом Держстату від 16 серпня 2023 року № 248.

URL: https://www.ukrstat.gov.ua/norm_doc/2023/248/248.pdf

8. Методика розрахунку показників структурної статистики по страхових компаніях, затверджена наказом Держстату від 22 січня 2020 року № 58 (зі змінами).

URL: https://ukrstat.gov.ua/norm_doc/2021/193/193.pdf

9. Методика розрахунку показників структурної статистики по кредитних установах, затверджена наказом Держстату від 03 грудня 2019 року № 385 (зі змінами).

URL: https://ukrstat.gov.ua/metod_polog/metod_doc/2019/385/385.pdf

10. Методика розрахунку показників структурної статистики з урахуванням діяльності фізичних осіб-підприємців, затверджена наказом Держстату від 08 березня 2023 року № 106.

URL: https://www.ukrstat.gov.ua/norm_doc/2023/106/106.pdf

11. Методика розрахунку показника структурної статистики "обсяг виробленої продукції (товарів, послуг)", затверджена наказом Держстату від 04 вересня 2023 року № 256.

URL: https://www.ukrstat.gov.ua/norm_doc/2023/256/256.pdf

12. Regulation (EU) 2019/2152 of the European Parliament and of the Council of 27 November 2019 on European business statistics, repealing 10 legal acts in the field of business statistics (Text with EEA relevance).

URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32019R2152>

13. Commission Implementing Regulation (EU) 2020/1197 of 30 July 2020 laying down technical specifications and arrangements pursuant to Regulation (EU) 2019/2152 of the European Parliament and of the Council on European business statistics repealing 10 legal acts in the field of business statistics.

URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32020R1197>

14. Regulation (EC) № 223/2009 of the European Parliament and of the Council of 11 March 2009 on European statistics and repealing Regulation (EC, Euratom) № 1101/2008 of the European Parliament and of the Council on the transmission of data subject to statistical confidentiality to the Statistical Office of the European Communities, Council Regulation (EC) № 322/97 on Community Statistics, and Council Decision 89/382/EEC, Euratom establishing a Committee on the Statistical Programmes of the European Communities (Text with relevance for the EEA and for Switzerland).

URL: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:02009R0223-20150608>